UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Incipiens ab Anno Domini D.XC. perueniens vsque ad DCC.XIV. nempe à Gregorio Magno Romano Pontifice, vsque ad Gregorium secundum

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annvs 664. Vitaliani Pap. Annus 10. Constantis Imp. Annus 23.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15007

Visual Library

ſtrauit. hæc ipſe de rebus ab eo geſtis, cum Dux tantum eſſet, antequam regnum capeſſeret.

IESV CHRISTI ANNVS 664.

VITALIANI PAP. Annus 10. CONSTANTIS IMP. Annus 23.

I. ANNVS ſexcenteſimus ſexageſimus quartus, Indictione ſeptima, adeſt: quo Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vbi ſediſſet annos quinque & menſes nouem (vt Nicephori Chronicon habet) moritur, atque in locum ipſius ſubrogatus eſt Conſtantinus diaconus eiuſdem Eccleſiæ: itemq; viatorum cuſtos & Oecumenus, Catholicæ communionis, Monothelitis penitus aduerſarius; vt ſextæ Synodi Acta a, ſi tamen impoſtura careant, ſignificant, cum ita ſancta Synodus de tribus his Epiſcopis Thoma, Ioanne, & Conſtantino decreuiſſe dicitur: *Sanctum Concilium dixit: Corporali ſacramento in noſtra audientia & glorioſiſſimorum Iudicum, qui nobiſcum ſunt, perſoluto à Georgio Deo amabili diacono & Chartophylace ſanctæ huius magnæ Eccleſiæ Dei, perfectamq; nobis ſatisfactionem huiuſmodi corporali verbo perhibente, quod nullatenus ſanctæ memoriæ Thomas, Ioannes, & Conſtantinus à quibuſdam libellos extorſerunt de vna operatione & voluntate: hos ſanctæ memoriæ tres viros, id eſt, Thomam, Ioannem, & Conſtantinum, præuidimus in identitate manere, atque in ſacris Diptychis ſanctarum Eccleſiarum recitari, vtpote qui in omnibus immaculati & irreprehenſibiles inuenti ſunt circa rectam noſtram Chriſtianorum fidem.* hæc de his ibi. Cæterum, quod ad Conſtantinum pertinet, nihil prohibet, quin potuerit eſſe Catholicus, Imperatore iam in Occidente inter Catholicos apparente Catholico: ſed de duobus aliis Thoma & Ioanne, quæ dicta ſunt, ſuperius obſtant.

CONSTANTINVS EPISCOP. CONSTANTINOP.

a Sext. Syn. Act. 14.

II. Porro hoc eodem anno Conſtans Imper. in Siciliam venit, ibiq; (vt Paulus diaconus b tradit) vſque ad duodecimam Indictionem permanſit: cum interea Grimoaldus Rex Longobardorum Auares mouet aduerſus Lupum Ducem Foroiulij, qui abſentia Regis fretus, ducatum illi ſibi vſurpans, aduerſus eundem Regem rebellauerat. Sed tandem Lupus à barbaris illis occiditur: at labor fuit Grimoaldo poſt necem tyranni, Auares ad propria reuocare, qui Foroiulij potiti erant. Occiſus eſt pariter Warnefridus Lupi ſucceſſor à Foroiulienſibus, cum aduerſus eos commouiſſet Sclauos. Sed quomodo per eius ſucceſſorem Wectarim iidem Sclaui fuerint penitus ſuperati, audi mirandum. Paulus diaconus rem geſtam paucis ita deſcribit:

b Paul. diacon. l. 5. c. 7. 8. 9. in epit. edit. c. 8. 19. 20. 21. 23.

LVPVS TYRANNVS.

III. *Venientes Sclaui caſtra metati ſunt in loco, qui Broxas dicitur, non longe à Foroiulij. Secundum diuinam autem diſpoſitionem contigit, vt Dux Vvectari ſuperiori veſpere à Ticino reuerteretur, neſcientibus Sclauis. Cuius Comites cum ad propria (vt aſſolet fieri) remeaſſent: ipſe hoc nuncium de Sclauis audiens, cum paucis viris, hoc eſt, cum viginti quinque, contra eos progreſſus eſt. Quem Sclaui cum tam paucis venire conſpicientes, irriſerunt, dicentes: Patriarcham contra ſe cum clericis aduentare.* Etenim (vt dictum eſt) Patriarcha Aquileienſis, Aquileia primum, inde è Grado inſula pulſus, in caſtro Chermone apud Foroiulij reſidebat, quem redire Chermonem Sclaui exiſtimarunt. Pergit vero Paulus hæc de Wectari: *Qui*, inquit, *cum ad pontem Naciſonis fluminis, qui ibidem eſt, vbi Sclaui reſidebant, propinquaſſet: caſſidem ſibi de capite auferens, vultum ſuum Sclauis oſtendit: erat enim caluo capite. Quem dum Sclaui, quia ipſe eſſet Vvectari, cognoſcerent: mox perturbati, Vvectarim adeſſe clamitant: Deoq; eos exterrente, plus de fuga quam de prælio cogitant. Tunc ſuper eos Vvectari cum paucis, quos habebat, irruens, tanta eos ſtrage proſtrauit, vt ex quinque millibus viris, vix pauci, qui euaderent, remanerent.* hactenus Paulus.

SCLAVI VINCVNTVR A PAVCISSIMO NVMERO MILITVM.

IV. Quod ad res Anglicanæ Eccleſiæ pertinet: cum in prouincia mediterraneorum Anglorum Nordhumbrorum & Merciorum ex Scotia petiti præſiderent Epiſcopi, qui etſi in omnibus fide eſſent Orthodoxi, in celebratione tamen Paſchalis feſti minime cum Catholicis conuenirent: huius rei gratia factum eſt, vt hoc ipſo anno coram Rege Oſuui inter vtramque partem de eo diſputatio haberetur; deſcribitur ipſa à Beda, qui de occaſione eius diſputationis iſta præmittit c: *His*, inquit, *temporibus quæſtio facta eſt frequens & magna de obſeruatione Paſchæ, confirmantibus eis, qui de Cantia, vel de Galliis aduenerant, quod Scoti Dominicum Paſcha diem contra vniuerſalis Eccleſiæ morem celebrarent. Erat in his acerrimus veri Paſchæ defenſor, nomine Ronan, natione quidem Scotus, ſed in Gallia vel Italia regulam Eccleſiaſticæ veritatis edoctus: qui cum Finane Scoto Epiſcopo confligens, multos quidem correxit, vel ad ſolertiorem veritatis inquiſitionem accendit, nequaquam tamen Finanum emendare potuit; quin potius, quod eſſet homo ferocis animi acerbiorem caſtigando, & apertum veritatis aduerſarium reddidit. Obſeruabat autem Iacob, diaconus quondam (vt ſupra docuimus) venerabilis Archiepiſcopi Paulini, verum & Catholicum Paſcha cum omnibus, quos ad correctiorem viam erudire poterat. Obſeruabat & Regina Eanfeld cum ſuis iuxta quod in Cantia fieri viderat, habens ſecum de Cantia presbyterum Catholicæ obſeruationis, nomine Romanum. Vnde nonnunquam contigiſſe fertur illis temporibus, vt bis in anno vno Paſcha celebraretur; & cum Rex Paſcha Dominicum ſolutis ieiuniis faceret, tunc Regina cum ſuis perſiſtens adhuc in ieiunio, diem Palmarum celebraret.*

V. Sed antequam vlterius progrediatur oratio, hic meminiſſe oportet, quæ & ſuperius attigimus, eodem auctore Beda conſtare, hos quidem, qui ſecus ac Catholici in Scotia Paſcha celebrabant, non fuiſſe eius erroris, vt cum Iudæis celebrandum Paſcha dicerent, ob idq; ſententiæ in Quartadecimanos in Nicæno Concilio latæ obnoxij fuerint, ſed iidem ſecus ac illi, non decimaquarta Luna, ſed die ſemper Dominico celebrarent, vt Catholici omnes, cum quibus tamen in eo nequaquam conuenirent, quod Catholici illum Dominicum diem ad agendum Paſcha ſuſciperent, qui à decimaquarta Luna ad veſperam vſque ad vigeſimam primam Lunam primus occurreret; Scotis autem, qui à decimatertia Luna vſque ad vigeſimam dies Dominicus primus occurreret, is dies Paſchalis ipſis ſolemnis erat: ex quo illud abſurdum interdum contingebat, vt ſi quartadecima Luna occurreret Dominica dies, ipſi eadem die vna cum Iudæis Paſcha pariter celebrarent. Verum eiuſmodi error irrepſit in Scotos non ex refractaria contumacia, vt agere voluerint contra totius Eccleſiæ Catholicæ vſum; ſed ex inſcitia Paſchalis computus. Porro cœpit eſt eiuſmodi error anno Domini quingenteſimo ſexageſimo ſexto, perdurauitq; vſque ad annum ſeptingenteſimum decimum ſextum, ita vigenti annis centum quinquaginta. Cæterum idem error in hunc vſque annum fuiſſe illis venialis oſtenditur, quod non ex contumacia & ſchiſmate fuiſſet exortus, ſed tolerabili quadam ignorantia, cum (vt idem teſtatur Beda) nemo illis vltra orbem poſitis Synodalia Paſchalis obſeruantiæ decreta porrexiſſet. Quamobrem haud eiſi fuere ab Eccleſiæ Catholicæ ex Albo ſanctorum expungendi, qui ſanctitate inſignes, in hunc vſque annum inter eos egregiis virtutibus claruerunt, pluribus etiam miraculis illuſtrati. Sed age hic ipſam diſputationem paucis argumentis tractatam ac definitam ex eodem auctore reddamus.

VI. Celebrata ipſa quidem eſt, duobus Regibus præſentibus patre ac filio, Oſuui & Alchfrido, quorum alter, nempe pater, Scotos in celebrando Paſchate ſequebatur, Alchfridus autem Romanæ Eccleſiæ vſum, vtpote qui catechiſtam habuiſſet Wilfridum, qui Romæ primum, deinde in Galliis res Eccleſiaſticas didiciſſet. Locum vero conuentus habendi delectum eſt monaſterium Hildæ Abbatiſſæ magni nominis fœminæ. Cæterum ſi vocabulis vti debemus Eccleſiaſticis, haud putamus eiuſmodi conuentum Synodum vel Concilium eſſe dicendum, cum

conuen

eo non fuerint prouinciales conuocati omnes Epiſcopi, ſed qui tunc aderant, inter ſe coram Regibus amicè contulerint: ſic ergo propria magis voce Collationem quis dixerit imitatus S. Auguſtinum, qui huiuſcemodi conuentus Collationes appellare conſueuit. Beda itaque rem geſtam ſic aggreditur a:

Beda lib. 3. c. 25.

VII. Veneruntque illo Reges ambo, pater ſcilicet & filius; Epiſcopi, Colman cum clericis ſuis de Scotia, Agilbertus cum Agathone & Vuilfrido presbyteris. Iacobus & Romanus in horum parte erant: Hilda abbatiſſa cum ſuis in parte Scotorum, in qua erat etiam venerabilis Epiſcopus Cedda iamdudum ordinatus à Scotis, vt ſupra docuimus, qui & interpres in eo Concilio vigilantiſſimus vtriuſque partis extitit. Primuſque Rex Oſuiu præmiſſa præfatione, quod oporteret eos, qui vni Deo ſeruirent, vnam viuendi regulam tenere, nec diſcrepare in celebratione ſacramentorum cæleſtium, qui vnum omnes in cælo regnum expectarent: inquirendum potius, quæ eſſet verior traditio, & hanc ab omnibus communiter eſſe ſequendam. Iuſſit primo dicere Epiſcopum ſuum Colmanum, qui eſſet ritus, & vnde originem ducens ille, quem ipſe ſequeretur.

Tunc Colmanus: Paſcha, inquit, hoc quod agere ſoleo, à maioribus meis accepi, qui me huc Epiſcopum miſerunt, quod omnes patres noſtri viri Deo dilecti eodem modo celebraſſe noſcuntur: quod ne cui contemnendum & reprobandum eſſe videatur, ipſum eſt quod beatus Euangeliſta Ioannes, diſcipulus ſpecialiter Domino dilectus, cum omnibus, quibus præerat Eccleſiis, celebraſſe legitur. Quo hæc & his ſimilia dicente, iuſſit Rex & Agilbertum proferre in medium morem ſuæ obſeruationis, vnde initium haberet, vel qua hunc auctoritate ſequeretur. Reſpondit Agilbertus: Loquatur, obſecro, vice mea diſcipulus meus Vuilfrid presbyter: quia vnum ambo ſapimus cum cæteris, qui hic aſſident, Eccleſiaſticæ traditionis cultoribus: & ille melius ac manifeſtius ipſa lingua Anglorum, quam ego per interpretem, poteſt explanare quæ ſentimus. Tunc Vuilfrid, iubente Rege, vt diceret, ita exorſus eſt.

VIII. [illegible] Paſcha, quod facimus, inquit, vidimus Romæ, vbi beati Apoſtoli Petrus & Paulus vixere, docuere, paſſi ſunt & ſepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, quas diſcendi vel orandi ſtudio pertranſiuimus, ab omnibus agi conſpeximus: hoc Africam, Aſiam, Ægyptum, Græciam, & omnem orbem, quacumque Chriſti Eccleſia diffuſa eſt, per diuerſas nationes & linguas, vno ac non diuerſo temporis ordine geri comperimus: præter hos tantum & obſtinationis eorum complices, Pictos dico & Britones, cum quibus de duabus vltimis Oceani inſulis, his non totis, contra totum orbem ſtulto labore pugnant.

[illegible] Cui hæc dicenti reſpondit Colmanus: Mirum, quare ſtultum appellare velitis laborem noſtrum, in quo tanti Apoſtoli, qui ſuper pectus Domini recumbere dignus fuit, exempla ſectamur, cum ipſum ſapientiſſime vixiſſe omnis mundus nouerit. At Vuilfridus: Abſit, inquit, vt Ioannem ſtultitiæ reprehendamus, cum ſcita legis Moſaicæ iuxta litteram ſeruaret, Iudaizante adhuc in multis Eccleſia, nec ſubito valentibus Apoſtolis omnem Legis obſeruantiam, quæ à Deo inſtituta eſt, abdicare: quomodo ſimulacra, quæ à dæmonibus inuenta ſunt, repudiare omnes, qui ad fidem veniunt, neceſſe eſt: videlicet ne ſcandalum facerent eis, qui inter Gentes erant, Iudæis. Hinc eſt enim, quod Paulus Timotheum circumcidit b, quod hoſtias in templo immolauit c, quod cum Aquila & Priſcilla caput Corinthi totondit d: ad nihil videlicet vtile, niſi ad ſcandalum vitandum Iudæorum. Hinc quod eidem Paulo Iacobus ait e: Vides, frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes hi æmulatores ſunt legis. Nec tamen hodie clareſcente per mundum Euangelio neceſſe eſt, immo nec licitum fidelibus vel circumcidi, vel hoſtias Deo victimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes ſecundum Legis conſuetudinem decimaquarta die menſis primi ad veſperam incipiebat celebrationem feſti Paſchalis, nil curans, vtrum hæc ſabbato, an alia qualibet feria proueniret.

b Act. 16. c Act. 21. d Act. 18. e Act. 21.

IX. [illegible] At vero Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima ſabbati reſurrexit à mortuis, ac mundo ſpem reſurrectionis contulit; ita Paſcha faciendum intellexit: vt ſecundum conſuetudinem ac præcepta Legis decimamquartam Lunam primi menſis, æque ſicut Ioannes, orientem, ad veſperam ſemper expectaret: & hac exorta, ſi Dominica dies (quæ tunc prima ſabbati vocabatur) erat mane ventura, in ipſa veſpera Paſcha Dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere ſolemus.

Sin autem Dominica non proximo mane poſt Lunam decimamquartam, ſed ſextadecima, aut ſeptima decima, aut alia qualibet Luna, vſque ad vigeſimam primam eſſet ventura: expectabat eam, & præcedente ſabbato veſpere ſacroſancta Paſcha ſolemnia inchoabat: ſicque fiebat, vt Dominica Paſchæ dies nonniſi à quintadecima Luna vſque ad vigeſimamprimam ſeruaretur. Neque hæc Euangelica & Apoſtolica traditio Legem ſoluit, ſed potius adimplet, in qua obſeruandum Paſcha à quartadecima Luna primi menſis ad veſperam, vſque ad vigeſimam primam eiuſdem menſis præceptum eſt. In quam obſeruantiam imitandam omnes ſancti Ioannis ſucceſſores in Aſia poſt obitum eius, & omnis per orbem Eccleſia conuerſa eſt. Et hoc eſſe verum, Paſcha hoc ſolum fidelibus celebrandum, à Nicæno Concilio non ſtatutum nouiter, ſed confirmatum eſt, vt Eccleſiaſtica docet hiſtoria.

Vnde conſtat, vos Colmane, neque Ioannis (vt autumatis) exempla ſectari, neque Petri, cuius traditioni ſcientes contradicitis, neque Legi, neque Euangelio in obſeruatione veſtri Paſchæ congruere. Ioannes enim ad legis Moſaicæ decreta tempus Paſchale cuſtodiens, nihil de prima ſabbati curabat: quod vos non facitis, qui nonniſi prima ſabbati Paſcha celebratis. Petrus à decimaquinta Luna vſque ad vigeſimam primam diem Paſchæ Dominicum celebrabat: quod vos non facitis, qui à decima quarta vſque ad vigeſimam Lunam diem Dominicum Paſchæ obſeruatis, ita vt tertiadecima Luna ad veſperam ſæpius Paſcha incipiatis, cuius neque Lex vllam fecit mentionem, neque auctor ac dator Euangelij Dominus in ea, ſed in quartadecima Luna vel vetus Paſcha manducauit ad veſperam, vel noui teſtamenti ſacramenta in commemorationem ſuæ paſſionis Eccleſiæ celebranda tradidit. Itemque Lunam vigeſimamprimam, quam Lex maxime celebrandam commendauit, à celebratione veſtri Paſchæ funditus eliminatis: ſicque (vt dixi) in celebratione ſummæ feſtiuitatis neque Ioanni, neque Petro, neque Legi, neque Euangelio concordatis. X. IN ECCLESIA SEMPER RECEPTVM CATHOLICVM PASCHA.

XI. His contra Colmanus: Numquid, ait, Anatolius vir ſanctus, & in præfata hiſtoria Eccleſiaſtica multum laudatus, Legi vel Euangelio contraria ſapuit, qui à quartadecima vſque ad vigeſimam Paſcha celebrandum ſcripſit? Numquid reuerendiſſimum Patrem noſtrum Columbam & ſucceſſores eius viros Deo dilectos, qui eodem modo Paſcha fecerunt, diuinis paginis contraria ſapuiſſe vel egiſſe credendum eſt? cum plurimi fuerint in eis, quorum ſanctitati cæleſtia ſigna & virtutum quæ fecerunt miracula teſtimonium præbuerunt, quos ipſe vt ſanctos eſſe non dubitans, ſemper eorum vitam & mores & diſciplinam ſequi non deſiſto.

At Vuilfridus: Conſtat, inquit, Anatolium virum ſanctiſſimum, doctiſſimum, ac laude eſſe digniſſimum: ſed quid vobis cum illo, cum nec eius decreta ſeruetis? Ille enim in Paſcha ſuo regulam vtique veritatis ſequens, circulum nouemdecim annorum poſuit, quem vos aut ignoratis, aut agnitum à tota Chriſti Eccleſia cuſtoditum pro nihilo contemnitis. Ille ſic in Paſcha Dominicum decimamquartam Lunam computauit, vt hanc eadem ipſa die more Ægyptiorum decimamquintam Lunam ad veſperam eſſe fateretur. Si enim vigeſimam diem Dominico Paſchæ annotauit vt hanc declinata eadem die eſſe vigeſimamprimam crederet. Cuius regulam diſtinctionis vos ignoraſſe probat, quod aliquoties Paſcha manifeſtiſſime ante plenilunium, id eſt, in tertiadecima Luna facitis. DECLARATVR SENTENTIA ANATOLII.

XII. De patre autem veſtro Columba & ſequacibus eius, quorum ſanctitatem vos imitari & regulam ac præcepta cæleſtibus ſignis confirmata ſequi perhibetis: poſſum reſpondere: quia multis in iudicio dicentibus Domino, quod in nomine eius prophetauerint & dæmonia eiecerint, & virtutes multas fecerint, reſponſurus ſit Dominus, quia numquam eos nouerit. Sed abſit, vt de patribus veſtris hoc dicam: quia iuſtius multo eſt, de incognitis bonum credere, quam malum. Vnde & illos Dei famulos ac Deo dilectos eſſe non nego, qui ſimplicitate ruſtica, ſed intentione pia Deum dilexerunt. Neque illis multum obeſſe Paſchæ talem reor obſeruantiam, quamdiu nullus aduenerat, qui eis inſtituti perfectioris decreta, quæ ſequerentur, oſtenderet. Quos vtique credo, ſi quis tunc ad eos Catholicus calculator adueniret, ſic eius monita fuiſſe ſecuturos, quomodo ea, quæ nouerant ac didicerant Dei mandata probantur fuiſſe ſecuti. Tu autem & ſocij tui ſi audita decreta ſedis Apoſtolicæ, imo vniuerſalis Eccleſiæ, & hæc litteris ſacris QVOD CATHOLICVM HOC PRÆFERENDVM.

confirmata ſequi contemnitis, abſque vlla dubietate peccatis. Etſi enim patres tui ſancti fuerunt: numquid vniuerſali, quæ per orbem eſt, CHRISTI Eccleſiæ, horum eſt paucitas vna de angulo extremæ inſulæ præferenda? Et ſi ſanctus erat ac potens virtutibus ille Columba veſter, immo & noſter, ſi CHRISTI erat: num præferri potuit beatiſsimo Apoſtolorum Principi? cui Dominus ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam; & tibi dabo claues regni cælorum? hucuſq; diſputatio de Paſchatis quæſtione.

XIII. Quod autem adeo certis principiis nitebatur, qui vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ partes tuerentur: facile fuit ei, qui aderat eius partis ſectator, Regi Oſuui, quid de his ſentiendum eſſet, aſſerere, qui eiuſmodi definitione clauſit ſincere veritatis amore propoſitam quæſtionem, quam idem recitat Beda, dicens:

SCITA EN TENTIA CLAVSA DISPVTATIO.

Hæc perorante Vuilfrido, dixit Rex: Verene, Colmane, hæc illi Petro dicta ſunt à Domino? Qui ait: Vere, Rex. At ille: Habetis, inquit, vos proferre aliquid tantæ poteſtatis veſtro Columbæ datum? At ille ait: Nihil. Rurſum autem Rex: Si vtrique veſtrum, inquit, in hoc ſine vlla controuerſia conſentiunt, quod hæc principaliter Petro dicta, & ei claues regni cælorum ſint datæ à Domino? Reſponderunt: Etiam vtrique. At ille ita concluſit: Et ego vobis dico: Quia hic eſt oſtiarius ille, cui ego contradicere nolo: ſed in quantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire ſtatutis: ne forte, me adueniente ad fores regni cælorum, non ſit, qui reſerat, auerſo illo, qui claues tenere probatur. Hæc dicente Rege, fauerunt aſsidentes quique, ſiue aſtantes maiores vna cum mediocribus; & abdicata minus perfecta inſtitutione, ad ea, quæ meliora cognouerant, ſeſe transferre feſtinabant. ita quidem veluti euidenti demonſtratione allata, omnes ſunt perſuaſi. Ad quam quidem ſententiam certis adeo deductam principiis prouocandi ſunt omnes à veritate deuii, qui per hæreſum inuia atque prærupta feruntur, perque inextricabiles labyrinthos mentis inſania reuoluuntur. quibus & illud propheticum ſit inclamandum a: *Reſpicite ad petram, de qua ſciſſi eſtis*, ad Petrum ipſum, à quo diuiſi eſtis. Subdit vero Beda b:

a Eſa. 51.

b Beda lib. 3. c. 26.

XIV. *Finito conflictu, ac ſoluta concione, Agilbertus domum rediit. Colman videns ſpretam ſuam doctrinam, ſectamque eſſe deſpectam, aſſumptis his, qui ſe ſequi voluerunt, id eſt, qui Paſcha Catholicum & tonſuram coronæ (nam & de hoc quæſtio non minima erat) recipere nolebant, in Scotiam regreſſus eſt tractaturus cum ſuis, quid de his facere deberet. Ceda, relictis Scotorum veſtigiis, ad ſuam ſedem rediit, vtpote agnita obſeruatione Catholica Paſchæ. Facta eſt autem hæc quæſtio anno Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, qui fuit annus Oſuuij Regis vigeſimus ſecundus; Epiſcopatus autem Scotorum, quem geſſerunt in prouincia Anglorum, annus trigeſimus: ſiquidem Aidan decem & ſeptem annis, Finan decem, Colman tribus Epiſcopatus tenuere.*

TEMPVS COLLATIONIS HVIVS ASTRVATVR.

Reuerſo autem in patriam Colmano, ſuſcepit pro illo Epiſcopatum Nordhumbrorum famulus CHRISTI Tuda, qui erat apud Scotos Auſtrinos eruditus atque ordinatus Epiſcopus, habens iuxta morem prouinciæ illius coronam tonſuræ Eccleſiaſticæ, & Catholicam temporis Paſchalis regulam obſeruans, vir quidem bonus ac religioſus, ſed permodico tempore Eccleſiam regens. Quomodo autem iterum de eadem quæſtione celebriori conuentu diſputatum eſt, ſuo loco dicturi ſumus. Pergit dicere Beda de Scotorum clericorum & monachorum ſeueriſſima diſciplina, quam inuexiſſent in Angliam.

XV. *Vnde, inquit, & in magna erat veneratione tempore illo religionis habitus: ita vt vbicunque clericus aliquis, aut monachus adueniret, gaudenter ab omnibus tamquam Dei famulus exciperetur: & iam ſi in itinere pergens inueniretur, accurrebant, & flexa ceruice, vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant; verbis quoque horum exhortatoriis diligenter auditum præbebant, ſed & diebus Dominicis ad Eccleſiam ſiue ad monaſteria certatim, non reficiendi corporis, ſed audiendi ſermonis Dei gratia, confluebant: & ſi quis ſacerdotum in vicum forte deueniret, mox congregati in vnum vicani, verbum vitæ ab illo expetere curabant. Nam neque alia ipſi ſacerdotibus aut clericis vicos adeundi, quam prædicandi, baptizandi, infirmos viſitandi, & (vt breuiter dicam) animas curandi, cauſa fuit: qui in tantum erant ab omni auaritiæ peſte caſtigati, vt nec territoria, nec poſſeſſiones ad conſtruenda monaſteria, niſi à poteſtatibus ſæculi coacti, acciperent.* hæc de ſtatu tunc ibi Eccleſiæ Beda. Ita quidem, cum ſal illud tota ſua virtute integrum ad condiendos alios permanſit: poſtea autem cum infatuatum fuit, conculcatum eſt ab hominibus.

CLERICORVM ET MONACHORVM VIGENS DISCIPLINA.

Eodem quoque anno Ercombertus c Rex Cantuariorum defunctus eſt, inque locum eius ſucceſſit Egbertus, qui amicus Oſuui Regis Orientalium Saxonum de propaganda cuſtodiendaque fide Catholica in vniuerſa inſula cum eo concilium iniit: factumque vt decernerent legatio ad Vitalianum Romanum Pontificem: quidnam autem per eam ſit petitum, dicemus anno ſequenti, quo (vt colligi poteſt) miſſa contigit. Addit vero idem auctor d, hoc eodem anno dira peſte in inſula laboratum, complureſque ex Dei miniſtris non ſine graui damno eius Eccleſiæ ad ſuperos euocatos: Dei tamen benignitate factum, vt ſanctus Egbertus multum profuturus illi Eccleſiæ non moreretur; de quo mira iſta narrantur, cum de ipſo atque germano eius Edilhuno nobilibus Anglis & vtriſque monachis hiſtoria texitur:

Egbertus (ſicut mihi referebat quidam veraciſsimus & venerandæ canitiei presbyter, qui hæc ſe ab ipſo audiſſe perhibebat) cum ſe exiſtimaret eſſe moriturum, egreſſus eſt tempore matutino de cubiculo, in quo infirmi quieſcebant, & reſidens ſolus in loco opportuno, cœpit ſedulus cogitare de actibus ſuis, & compunctus memoria peccatorum ſuorum, faciem lacrymis abluebat, atque intimo ex corde Deum precabatur, ne adhuc mori deberet, priuſquam vel præteritas negligentias, quas in pueritia ſiue infantia commiſerat, perfectius ex tempore caſtigaret, vel in bonis ſe operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt numquam in inſulam, in qua natus eſt, id eſt, Britanniam rediret: quod præter ſolemnem canonici temporis pſalmodiam (ſi non valetudo corporis obſiſteret) quotidie Pſalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret: quod in omni ſeptimana diem cum nocte ieiunus tranſiret. Cumque finitis lacrymis, precibus, & votis, domum rediret, inuenit ſodalem dormientem: & ipſe quoque lectulum conſcendens, cœpit in quietem membra laxare: & cum paululum quieſceret, expergefactus ſodalis reſpexit eum, & ait: O frater Egberte, ô quid feciſti? Sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus: Verumtamen ſcito quia, quæ poſtulaſti, accipies. Didicerat enim per viſionem, & quid ille petiſſet, & quia petita impetraſſet. Quid multa? ipſe Edilhunus proxima nocte defunctus eſt.

At vero Egbertus decuſſa moleſtia ægritudinis conualuit, ac multo poſt tempore viuens, acceptumque ſacerdotii gradum condignis ornans actibus, poſt multa virtutum bona, vt ipſe deſiderabat, nuper, id eſt, anno Dominicæ incarnationis ſepteingenteſimo vigeſimo nono, cum eſſet ipſe annorum nonaginta, migrauit ad regna cælorum. Duxit autem vitam in magna humilitatis, manſuetudinis, continentiæ, ſimplicitatis, & iuſtitiæ perfectione. Vnde genti ſuæ & illis, in quibus exulabat, nationibus Scotorum ſiue Pictorum, & exemplo viuendi, & inſtantia docendi, & auctoritate corripiendi, & pietate largiendi de his, quæ à diuitibus acceperat, multum profuit, &c. profuit quidem multum, vt monachos Hibernos de Paſchatis emendatos, ad Catholicam reduceret obſeruantiam.

Quomodo autem tempore huius ingruentis hoc anno peſtis Rex partis vnius Orientalium Saxonum à fide deſciuerit cum ſuis ad idola conuerſus, & rurſus poſtea ad fidem fuerit, idem auctor ſic narrat:

Eodem tempore prouincia Orientalium Saxonum poſt Cedde mortem (de quo ſupra diximus) præfuere Reges Sigher & Sebbi, quamuis ipſi Regi Merciorum Vulfhere ſubiecti. Quæ videlicet prouincia cum præfatæ mortalitatis clade premeretur, Sigherus cum ſua parte populi, relictis Chriſtianæ fidei ſacramentis, ad apoſtaſiam conuerſus eſt. Nam & ipſe Rex, & plurimi de plebe, ſiue optimatibus, diligentes hanc vitam, & futuram non quærentes, ſiue etiam non eſſe credentes, cœperunt fana, quæ derelicta erant, reſtaurare, & adorare ſimulachra, quaſi per hæc poſſent à mortalitate defendi.

Tum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

XX. *Porro ſocius eius & cohæres regni eiuſdem Sebbi magna fidem perceptam cum ſuis omnibus deuotione ſeruauit, & magna (vt in ſequentibus dicemus) vitam fidelem felicitate compleuit. Quod vbi Rex VVulfhere comperit, fidem videlicet prouinciæ ex parte profanatam: miſit ad corrigendum errorem, reuocandamque ad fidem veritatis prouinciam Iarumanum Epiſcopum, qui ſucceſſor erat Trumhere: qui multa agens ſolertia (iuxta quod mihi presbyter, qui comes itineris illi & cooperator verbi extiterat, referebat: erat enim religioſus & bonus vir) longe lateque omnia peruagatus, & populum & Regem præfatum ad viam iuſtitiæ reduxit: adeo vt, relictis ſiue deſtructis fanis, ariſque quæ fecerant, aperirent Eccleſias, ac nomen Chriſti, cui contradixerant, confiteri gauderent, magis cum fide reſurrectionis in illo mori, quam in perfidia ſordibus inter idola viuere cupientes. Quibus ita geſtis, & ipſi ſacerdotes, doctoreſque eorum domum redire lætantes.* At de rebus Anglicanæ Eccleſiæ hactenus: ad res Gallicanas tranſeamus.

XXI. Hoc anno Clodoueus Francorum Rex diem obiit, vbi regnaſſet annos decem & octo: ita vetus auctor, qui appendicem affixit ad Gregorium Turonenſem, atque mente captum fuiſſe. Reliquit autem tres filios, nempe Clotharium, Childericum, atque Theodoricum: de quibus, quæ ſanctus Eligius præuiderit, ſanctus Audoenus ita narrat a: *Talis Eligio oblata viſio eſt: Aſpiciebam, inquit, intempeſtæ noctis Solem ſub horam diei tertiam clare lucentem, repente diſparere. Cumque inſolens prodigium intente contemplarer, video repente tres dimidiam oriri Lunam tribus in orbem vallatam ſtellis, eaque via ingredi, qua ſolet quotidie Sol recurrens. Ecce autem, dum hic attonitus defigo obtutus, mox ſtellis manentibus, Luna euaneſcit. Deinde illas tres accurate conſiderans ſtellas, ad horam pene meridianam video eas accedere, viciſſimque ſuis ſe radiis cedere, & tam, quæ inter eas præſtantior erat, de improuiſo non apparet. Cumque duæ reliquæ inter ſe coniungi viderentur, dicto citius altera earum obſcurata & ſublata, vna ſola remanſit; eaque illo tramite Solis curſum imitans, magno tandem lumine auctaeſt; quantoque ad Occidentem magis ferebatur, tanto eius lux copioſior propagabatur. Porro vbi ad vltimum peruenit occubitum, tantam vim luminis ex ſe diffudit, vt Solis ſplendorem vincere videretur.* Hactenus viſio, quam idem, qui viderat eam, ſanctus Eligius, diuino ſpiritu, quo viderat, ita eſt prophetice interpretatus: pergit enim Audoenus ea ab ipſo audita referre:

XXII. *Huius autem viſionis hæc eſt interpretatio. Defuncto Clodoueo Rege, qui ſine dubio breui deſinet eſſe in humanis, aliquandiu coniux eius cum tribus filiolis regnum Francorum obtinebit: illa autem ſublata, filiis in regno relictis, vnus ex iis cadet, nec diu poſt alter quoque è duobus regno priuabitur; tertius ſolus obtinebit monarchiam, eritque eius magna gloria, atque potentia, hucuſque Eligius. Nos vero dubitare non debemus ita fore, vt prædixit, cum iam nonnulla impleta videamus: nam & Clodoueus Rex intra breue tempus in pace obijt; & Regina coniux cum tribus paruulis ad paucos annos regnans, filiis poſtea reliquit principatum: paucis interim labentibus annis, maior natu dum pacifice regnat, excedit è vita, duobus relictis fratribus: de quibus quid futurum ſit, ſolus Deus nouit.* ita ipſe, cum ſancti Eligii vitam ſcriberet, adhuc viuentibus eiſdem Regibus. Porro & de reliquis ita factum, vt prædixerat ſanctus, ipſe exitus declarauit.

XXIII. Sed antequam de ſucceſſoribus Clodouei agamus, dicendum eſt de his, quæ vltimis eius regni temporibus contigerunt, præcipue vero de martyrio Aigulphi Abbatis, quod etſi neſcitur, quo anno acciderit, tamen eo plane tempore, quo defuncto Erconualdo Magiſtro domus Clodouei ſubrogatus eſt Ebroinus, ex antiquis ſcriptorum monumentis b conſtat ipſum Aigulphum Abbatem Lerinenſis cœnobii vna cum ſociis regulæ monaſticæ obſeruantiſſimis occiſum eſſe dolo pſeudomonachi Columbi, in ipſum vero lege actum à Clodoueo & Ebroino Magiſtro domus, quæ hæc omnia quidem eam ad Tertium Clodoueum referri non poſſint, cum iam ante illius regnum Ebroinus probetur fuiſſe necatus, vtique ad Secundum hunc Clodoueum referenda ſunt. De quibus, antequam agamus, ſciendum eſt, quod Aigulphi Acta docent, quibus & alii complures ſcriptores adſtipulantur, ipſum miſſum à Mummulo Abbate Floriacenſi Caſſinum ad auferendas inde ſacras reliquias S. Benedicti Abbatis: addunt alii c & Scholaſticæ ſororis eius à Cenomanis vel Aurelianenſibus eſſe ſublatas. Id cum plerique tradant, haud conſentiunt tempore, cum alii ad Martini Papæ Pontificatum, alii ad Deodati tempora referant.

c Pau. diac. lib. 6. c. 2.

XXIV. DE TRANSLATIONE S. BENEDICTI IN GALLIAS. At alii ſunt innumeri, qui contradicunt, adeo vt etiam diplomata afferant Romanorum Pontificum id teſtantia; cuius probationis genere nec careat pars aduerſa. Sed refugit animus tam denſum controuerſiæ huius ſpinetum adire, quod horret vel è longe ſpectare. Prætermiſſis igitur omnibus his, ac ſi non extarent, perplexitatum ambagibus, reuocata ad ſuum principium quæſtione, modo tantum quid ſuadeant coniecturæ, velut è ſpecula attentius contemplemur, non vt quid verum ſit, definiamus, ſed tantum quid veriſimile, conſideremus.

CORPVS S. BENEDICTI HAVD PENITVS DESTITVTVM. Certum eſt à Longobardis Caſſinenſe cœnobium deuaſtatum. Sed rogo te, num monachis illis Caſſinenſibus Romam migrantibus, quibus curæ fuit menſuram quoque panis & vini ſecum ferre, nulla fuit ratio ſacrorum oſſium ſanctiſſimi Benedicti, etſi non ſecum aſportandi, ſaltem occultandi, vel cuſtodiendi ea alicuius monachi anachoreticam vitam illic ducentis aſſiſtentia? ita plane ſenties: neque enim fas eſſe videtur exiſtimare, tam ſacra pignora Benedicti atque Scholaſticæ illic fuiſſe penitus abſque cultu aliquo derelicta à monachis Caſſinenſibus Romæ degentibus; cum videamus exemplis, quoſuis etiam regularis diſciplinæ ſolutiſſimos monachos, ſui ipſorum inſtitutoris memoriæ tenaciſſimos eſſe, vt pro ea conſeruanda parati ſint vitam quoque profundere. Certe quidem quando Petronax Brixianus ad inſtaurandum locum perrexit, aliquos ibi reſidere inuenit, prout idem Paulus d diaconus docet.

d Paul. diac. lib. 6. c. 40. nou. edit. Plan.

XXV. Vel ſi velimus nimia oſcitantia ſtertiſſe omnes, vt abſque cultu veneranda lypſana dereliquerint: quomodo transferre ea Romam ad Lateranẽſe cœnobium in mentem potuit non veniſſe, tot præterlabentibus annis? Quod cum eos non feciſſe conſtet; plane pene cultum tunc & cuſtoditum fuiſſe locum illum, aliquando reſtituendum, argumento eſt.

Rurſum vero, ſi innotuit Gallis, & iis magnopere exultantibus, corpus ſancti Benedicti Floriacum eſſe tranſlatum: cur non Floriacum, ſed Caſſinum à Francorum Principibus, & aliis innumeris vndique confluentibus poſt hæc frequentes fuerunt pietatis ergo peregrinationes ſuſceptæ? Quam autem frequens & celeberrima ex toto pene orbe, ex Tranſalpinis vero potiſſimum, peregrinatio ad Caſſinum montem fuerit, quæ ſuis locis inferius dicenda erunt, aperte docebunt. Sunt hæc, quæ (vt diximus) coniectura opinari nos admonet.

XXVI. Scimus tamen, antiquiorem omnium Paulum e diaconum, qui hoc ſæculo vixit, & monachus in dicto Caſſinenſi cœnobio diem extremum clauſit, quæſtionem ita dirimere, vt dicat, translata oſſa fuiſſe, remanſiſſe vero redactas in puluerem carnes; ſicque idem intelligit, quod ait inferius, dum agens de reſtitutione monaſterii Caſſinenſis facta per Petronacem f, corpus ipſum ſancti Benedicti illic eſſe abſque dubitatione teſtatur; cuius auctoritas apud me plurimum valet. Vtcumque ſit, venerari fideles pie ſancteque corpus integrum; vbi tenuis tantum pulluiſculus habeatur alicuius ſancti, quod eiuſdem ſit virtutis, cuius & integrum corpus, docet Gregorius Nazianzenus in Iulianum. Sed de his hæc ſatis; redeamus ad necem ſanctorum monachorum Aigulphi ac ſociorum.

e Pau. diac. lib. 6. c. 2. vel 2. nou. edit.

f Paul. diac. lib. 6. c. 13. vel nou. ed. cap. 40.

MARTYRIVM AIGVLPHI ET SOCIORVM. Cum enim ex Floriacenſi monaſterio ad præfecturam Lerinenſis monaſterii vocatus eſſet; in quo collapſa monaſtica diſciplina videretur; inuidiam incurrit & odium pſeudomonachorum illic degentium Columbi atque Arcadii; qui ipſum cum eius ſociis primum vinciendum curarunt, & in carcerem coniiciendum: inde

vero

vero ad eorum ſupplicium ignobilem inſulam delegerunt inter Corſicam atque Sardiniam conſtitutam, vbi poſt linguæ abſciſſionem & erutionem oculorum capite truncati ſunt. Sed eorum corpora comperto facinore, in Lerinenſem inſulam relata atque cum honore ſepulta fuere; nefandus autem Columbus ſceleris architectus à Rege Clodoueo poſt alia tormenta necari iuſſus eſt. Hæc ſummatim ſatis dixiſſe de Aigulpho, eiuſque ſociis martyribus: ſed iſta pluribus eorundem Acta martyrum. Relati ſunt iidem inter ſanctos Dei martyres, tabuliſque Eccleſiaſticis *a* adnotati, atque annua memoria nobilitati.

a Martyrol. Rom. die 3. Sept.

XXVII. S. GERTRVDIS OBITVS. Tranſiit hoc eodem anno ex hac vita inſignis illa virgo, Francorum nobilitatis decus & ornamentum, ſancta Gertrudis filia Pipini ducis. Extant eius res præclare geſtæ omni fide poſteris traditę, ex quibus perpauca hæc retuliſſe ſat ſit b: *Fuit virgo clariſſimis & per totam Europam peruulgatis orta natalibus. Ab ipſius pueritiæ annis viam mandatorum Dei ingreſſa, omnem lubricæ ætatis leuitatem fugiebat; & aſſidue matri Ittæ adhærens, ab ore eius trahebat verba vitæ & diſciplinæ. Ancillis ſuis ſe ancillam præſtabat, nec vſquam natalium ſuorum ſublimitatem attendebat. Dum autem altiori propoſito virgineæ pudicitiæ ſigillum conſecrare vult auctori caſtitatis Domino Ieſu, ſuperuenit ad ædes paternas Rex Dagobertus, in cuius comitatu erat Ducis cuiuſdam filius, qui eam in matrimonium poſtulauit. Sed virgo Regi parenti, & reliquis principibus reſpondit: Ego mihi ſponſum delegi, cuius æterna pulchritudine omnis creaturarum pulchritudo reſplendet, in cuius diuitiis cælum & terra & omnis ornatus numeratur, cuius nobilitatem Angelica ſublimitas cum tremore veneratur.*

b Molan. in Natal. SS. Belg.

XXVIII. Iacta ſunt eiuſmodi fundamenta ad celſam valde molem erigendam, quam ex rebus ab ea præclare geſtis deſcriptam iam cuſam præ oculis habes. hic ſat ſit meminiſſe ipſius, cuius natalem Catholica Eccleſia anniuerſaria memoria colit die decimaſeptima menſis Martii. Sed non prætereat hic meminiſſe *c* ſanctæ matris ipſius Gertrudis, quæ Yduberga nomine, & Itta cognomine vxor Pipini, viduata viro, à ſancto Amando ſacrum religionis velamen accipiens, ex agro ſanctæ continentiæ ſexageſimum collegit fructum, adeoque profecit, vt inter ſanctas & ipſa mereretur adnumerari, cuius natalis dies Niuellæ ſolemnis eſt octaua Martii. Has fixit beata illa familia in cœlo radices, ex quibus Francorum Regum progenies fœcundo ceſpite pullularet, vbi truncus veteris familiæ Clodouei areſcere cœpit autæ defecta virtutis.

c Molan. in Natal. SS. Belg. die 8. Mart.

IESV CHRISTI ANNVS 665.

VITALIANI PAP. Annus 11. CONSTANTIS IMP. Annus 24.

I. LEGATIO EX ANGLIA RO. SExcenteſimus ſexageſimus quintus, Indictione octaua, adeſt annus, quo ex Anglia à Rege Oſuui legatio miſſa eſt ad Vitalianum Romanum Pontificem vna cum oblationibus in baſilicam Petri Apoſtoli inferendis. Qui enim anno ſuperiori in Collatione habita accepiſſet illam firmiter tenendam fidem, quam Romana doceret Eccleſia, cui Petrus conſignatum Euangelium reliquit, audiſſetque pariter inſignia Petri merita & diuina chariſmata præ cæteris Apoſtolis eidem impertita: magno exarſit deſiderio, vt inde acciperet magiſtrum atque doctorem, qui ſibi pariter eundem Petrum conciliaret Apoſtolum. Cum enim, ingruente lue, ex hac vita ſubductus eſſet Deuſdedit Epiſcopus Dorouernenſis ſextus ordine, ſucceſſorem ab ipſo Romano Pontifice ordinari voluit, miſitque qui ab eo ordinaretur Epiſcopus, Wighardum presbyterum. Deſiderantur eius litteræ ad Romanum Pontificem datæ: ſed ex iis, quæ ad ipſum Vitalianus Papa reſcripſit, poſſumus hæc omnia facile intelligere. At priuſquam Vitaliani legamus litteras, quæ illis Beda *d* præmittit, audiamus: ſic enim ait:

d Beda lib. 3. c. 29.

II. *His temporibus Reges Anglorum nobiliſſimi Oſuui prouinciæ Nordhumbrorum, & Egbert Cantuariorum, habito inter ſe conſilio, quid de ſtatu Eccleſiæ Anglorum eſſet agendum (intellexerat enim veraciter Oſuui, quamuis educatus à Scotis, quia Romana eſſet Catholica & Apoſtolica Eccleſia) aſſumpſerunt cum electione & conſenſu ſanctæ Eccleſiæ gentis Anglorum, virum bonum, & aptum Epiſcopatu presbyterum, nomine Vighardum, de clero Deuſdedit Archiepiſcopi, & hunc Antiſtitem ordinandum Romam miſerunt; quatenus accepto ipſe gradu Archiepiſcopatus, Catholicos per omnem Britanniam Eccleſiis Anglorum ordinare poſſet Antiſtites. Verum Vighardus Romam perueniens, priuſquam conſecrari in Epiſcopum poſſet, morte præreptus eſt, & huiuſmodi litteræ Regi Oſuui in Britanniam remiſſæ ſunt.*

Domino excellentiſſimo filio Oſuui Regi Saxonum, Vitalianus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

III. *Deſiderabiles litteras excellentiæ veſtræ ſuſcepimus, quas relegentes cognouimus eius piiſſimam deuotionem, feruentiſſimumque amorem, quem habet propter beatam vitam: & quia dextera Domini protegente, ad veram & Apoſtolicam fidem ſit conuerſus, ſperans, ſicut in ſua gente regnat, ita & cum Chriſto in futuro congnare. Benedicta igitur gens, quæ talem ſapientiſſimum & Dei cultorem promeruit habere Regem: quia non ſolum ipſe Dei cultor extitit, ſed etiam omnes ſubiectos ſuos meditatur die ac nocte ad fidem Catholicam atque Apoſtolicam pro ſuæ animæ redemptione conuerti. Quis enim audiens hæc ſuauia, non lætetur? Quis non exultet & gaudeat in his piis operibus? quia & gens veſtra Chriſto omnipotenti Deo credit; ſecundum diuinorum prophetarum voces, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia e: In die illa radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum ipſum Gentes deprecabuntur. Et iterum f: Audite inſulæ, & attendite populi de longe. Et poſt paululum: Parum, inquit, eſt vt mihi ſis ſeruus ad ſuſcitandas tribus Iacob, & fæces Iſrael conuertendas: dedi te in lucem Gentium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ. Et rurſus: Reges videbunt, & conſurgent Principes, & adorabunt. Et poſt puſillum: Dedi te in fœdus populi, vt ſuſcitares terram, & poſſideres hæreditates diſſipatas, & diceres his, qui vincti ſunt, Exite, & his in tenebris, Reuelamini. Et rurſum g: Ego Dominus vocaui te in iuſtitia, & apprehendi manum tuam, & ſeruaui & dedi te in lucem Gentium, & in fœdus populi, vt aperires oculos cæcorum, & educeres de concluſione vinctum de domo carceris ſedentem in tenebris.*

e Iſa. 11. f Iſa. 49. g Iſa. 42.

II. *Ecce, excellentiſſime fili, quam luce clarius eſt, non ſolum de vobis, ſed etiam de omnibus prophetarum Gentibus, quod ſint credituræ in Chriſto omnium conditore. Quamobrem, oportet veſtram celſitudinem, vtpote membrum exiſtens Chriſti in omnibus piam regulam ſequi perenniter Principis Apoſtolorum, ſiue in Paſcha celebrando, ſiue in omnibus quæ tradiderunt SS. Apoſtoli Petrus & Paulus: quia vt duo luminaria cœli illuminant mundum, ſic doctrina eorum corda hominum quotidie illuſtrat credentium.* Et poſt nonnulla, quibus de celebrando per orbem totum vno vero Paſcha loquitur: *Hominem denique, inquit, docibilem & in omnibus ornatum Antiſtitem ſecundum veſtrorum ſcriptorum tenorem minime valuimus nunc reperire pro longinquitate itineris. Profecto enim dum huiuſmodi apta reperta perſona fuerit, eum inſtructum ad veſtram dirigemus patriam, vt ipſe & viua voce & per diuina oracula omnem inimici zizaniam ex omni veſtra inſula cum diuino nutu eradicet.*

Munuſcula à veſtra celſitudine beato Principi Apoſtolorum directa pro æterna eius memoria ſuſcepimus, gratiaſque agimus atque eius incolumitate iugiter Deum deprecamur cum Chriſti clero. Quæ autem fuerint iſta munera: Beda inferius ait, fuiſſe vaſa aurea & argentea non pauca. Pergit vero Vitalianus:

Itaque qui hæc obtulit munera, de hac ſubtractus eſt luce ſitus ad limina Apoſtolorum: pro quo valde ſumus contriſtati, cum hic eſſet defunctus. Veruntamen gerulis harum noſtrarum litterarum veſtris Miſſis & beneficia SS. Martyrum, hoc eſt, reliquias SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & SS. martyrum Laurentii, Ioannis & Pauli, & Gregorii atque Pancratii eis fecimus dari veſtræ excellentiæ profecto omnes contradendas. Nam & coniugi veſtræ noſtræ ſpirituali filiæ direximus per præfatos gerulos Crucem, clauem auream [illegible]